Potocki Prot Memorjał..

MEMORYAŁ
DO
NAYJAŚNIEYSZEY GENERALNOSCI
PODANY
przez Jmć Pana Prota Potockiego
W OKOLICZNOŚCIACH JEGO
BANKOWYCH Y KREDYTOWYCH.

NAYIAŚNIEYSZA
KONFEDERACYO GENERALNA
Wolnych Obydwóch złączonych Narodów.

Niżey podpiſany znayduiąc ſię w nadzwyczaynym przypadku potrzebowania naywyżſzey Opieki Rządowey, bardziey dla zabeśpieczenia własności wielu wſpół-Obywatelów, a Wierzycielów ſwoich, iak dla własnego dobra; przychodzi z ufnością do Nayiaśnieyſzey Konfederacyi Generalney złączonych wolnych Obydwóch Narodów, zanoſząc w tym celu prozby i żądania ſwoie: których ſłuſzność i potrzebę iſtotną, wyiaśnia naſtępuiące przełożenie. —

Używał niżey podpiſany przez lat wiele kredytu powſzechnego ſpoſobem Bankierſkim, utrzymuiąc tak w kraiu, iako i za granicą, nayściśleyſzą punktualność, ſłużąc kraiowym Obywatelom w rozlicznych intereſſach; powierzaiąc ku ich dogodności Kapitałów, iako od wielu innych, z mocy kredytu ſwoiego, miał ſobie powierzone. Nad oſięgnięte po Przodkach ſwoich dobra, rozſzerzył przez związki rozmaite nabycia Dóbr Ziemſkich i Summ wielorakiego rodzaiu, dziſiay maiątek ſwóy ſkładaiących. Pozakładał na różnych mieyſcach Fabryki i Rękodzieła. Zaprowadził w niektórych mieyſcach przemyſł handlowy.

W ſzczególności powoduiąc ſię Oycowſkim zamiarom Nayiaśnieyſzego KROLA Jmci i Patryotycznym Radom J. O. Xcia Jmci Prymasa, oraz życzeniu i namowom wielu godnych wſpół-Obywatelów; przywiódł do ſkutku, ważne dla Ukrainy przedſięwzięcie handlu Czarno-Morſkiego; i korzyſtaiąc z nayłaſkawſzego, dla Polſkich Obywatelów, udziału, od Nayiaśnieyſzey Imperatorowy Roſſyiſkiey dozwolonego, założył Dom handlowy w Cherſonie, pod Imieniem Prota Potockiego i Kompanii Polſkiey. — Otrzymał Patenta na używanie Flagi Roſſyiſkiey. Zakupił okręty, i żeglugę Kupiecką w kilku własnych okrętach, oprócz naymowanych, na czarnym i śrzodziemnym Morzu prowadził. A kiedy woyna Roſſyi z Portą Ottomańſką przerwała tę żeglugę; nie przeſtał tenże Dom handlowy ułatwiać ſilnego odbytu Produktów Polſkich, na opatrzenie żywnością Flotty Czarno-Morſkiey Nayiaśnieyſzey Imperatorowy, i na budowę Okrętów woiennych. Tym ſpoſobem, niżyi podpiſany dał uzyſkać wiele Millionów Obywatelom Polſkim. —

Przez które to czynności handlowe ściągnęły ſię ſtopniami w Dom Cherſońſki znaczne Kapitały, i dotąd w nim zoſtaią. Ponieważ częſtokroć dla ubeśpieczenia, i wyciągnienia poprzedniczych zakładów i nakładów, nowych przyczyniać potrzeba; ażeby nakoniec pomyślne odnieść korzyści: albo przynaymniey bez ſzkody wycofać ſię z roboty. —

Położenie Dóbr niżey podpiſanego dziedzicznych, iako też i za innemi Prawami poſiadanych, rozciąga ſię w wielu Woiewodztwach i nawet w różnych Prowincyach; to ieſt: w Kiiowſkim, Bracławſkim, Podolſkim, Wołyń-

ſkim i Lubelſkim, w Ziemi Stężyckiey, tudzież w Pańſtwach Gallicyi i Lodomeryi. —

Summy temuż niżey podpiſanemu, z różnych źrzodeł i od różnych dłużników, należące, takiey ſą rozmaitości i w takich związkach, że ani na iednym mieyſcu obliczone bydź mogą; ani inne, któreby ſądownie dochodzone bydź muſiały, mogłyby do iednego Sądu przychodzić. Albowiem, niżey podpiſany trzy oddzielne Kantory utrzymywał. — Jeden w Warſzawie, do którego, iako cało-roczne w tey ſtronie czynności i zagraniczne w kredycie związki, tak ſzczególnie wſzelkie Swięto-Jańſkich Kontraktów obrachunki, należały. — Drugi na Ukrainie w Machnowcę; do którego znowu Trzech-Królnych Kontraktów Dubieńſkich i Lwowſkich, obrachunki wchodziły. — Trzeci nakoniec w Cherſonie nad Czarnym Morzem; który Czarno-Morſkiego handlu i wſzelkich rachunków z Admiralicyą Czarno-Morſką zachodzących, ſtan cały obeymuie. —

W takim położeniu rzeczy; przy ſtoiącym w zupełney mocy kredycie zagranicznym i kraiowym: zakładał ſobie niżey podpiſany ścieśniać iuż na odwrót tak rozſzerzone nabycia ſwoie i używanie kredytu. — Zaczął rozprzedawać dobra; zwłaſzcza, które iuż do wyżſzey wartości znacznie podnieſione, znaydował, albo, które z goſpodarſtwem iego nadal związku należytego utrzymywać nie mogły. — Uſiłował odzyſkiwać Summy od różnych dłużników i z różnych źrzódeł ſobie należne. — Ale, właśnie czas naſtał, zamiarom takim nayprzeciwnicyſzy. — Obce i kraiowe zamieſzania znacznie pokup na dobra wſtrzymały. — Zwrot pieniędzy, z różnych źrzódeł na-

leżących, zrobił się trudny i zawodny. — Po odbytych z zwykłą punktualnością ostatnich Kontraktach Dubieńskich i Lwowskich, gdy w krótkim czasie ogłosił się upadek w kredycie naydawnieyszego w Warszawie Domu Bankierskiego, a po nim w kolei niektórych innych. Powstała także troskliwość Wierzycielów niżey podpisanego i nacisk o wypłaty, którym w zbiegu okoliczności tamuiących zwrót pieniędzy rozdanych, równie iako i wpływ nowych z użycia kredytu, a przecinaiących do razu tenże kredyt i kraiowy i zagraniczny: nie zdołał wystarczyć Kantor Warszawski niżey podpisanego. — Przerwanie zaś zwyczaynego biegu punktualności Bankierskiey stało się powodem dla wielu Wierzycielów do czynienia zabiegów prawnych o pewność i beśpieczeństwo, które więcey ieszcze zatrudniły niżey podpisanemu wszelkie sposoby zwrócenia rzeczy do porządku; i zagroziły dalszemi prawnościami, a ztąd uszczerbieniem maiątku: którego ochrona i całość stanowi beśpieczeństwo i ocalenie własności wszystkich ogólnie Wierzycielów. — Gdy zaś niżey podpisany czuie się obowiązanym do usilnego zaradzenia, aby równa dla wszystkich Wierzycielów iego pewność, równa sprawiedliwość zabeśpieczona była. A w nagłym i dorywczym obarczeniu maiątku iego, Processem i Tradycyami, ten sam maiątek podpadałby niebeśpieczeństwu znacznego ubytku w walorze swoim przez rozerwanie gospodarstwa i trwonienie zakładów folwarcznych; przez zniszczenie Fabryk i Rękodzieł. Przeto szukać postanowił naypewnieyszych u Naywyższey Władzy Rządowey śrzodków, przez które mógłby ocalić maiątek swóy od szkody, i dochować pewnieyszy fundusz, do uczynienia sprawiedliwości Wierzycielom

ſwoim; oraz pozyſkać czas doſtateczny dla ściągnienia w ieden oguł wſzelkich rachunków z trzech oddzielnych i tak od ſiebie odległych Kantorów; wyiaśnić wſzelkiego rodzaiu maiątek i wartość iego. Nakoniec ułożyć naydogodnieyſze ſpoſoby zaſpokoienia każdego z oſobna Wierzyciela i wſzyſtkich ogólnie, przyſtępuiąc za wzaiemnym porozumieniem ſię, do dobrowolnych układów. —

Nie potrzebuie niżey podpiſany Sądu do zrobienia obrachunków z Wierzycielami; bo z niemi żadnego ſporu prawnego nie miał i nie ma, o należytość, iaka komu wypada; i przy zachowaney ſtatecznie punktualności, nie zoſtawił nawet zaległych prowizyi. — Ani też wielu dobrowolnego i ugodnego zaſpokoienia ſię z Wierzycielami nie może zachodzić potrzeba Sądowego oſzacowania, czyli taxy maiątku. —

Zamiarem ieſt niżey podpiſanego przyśpieſzać zarówno ſprawiedliwość, i zadoſyć uczynienie Wierzycielom, iako też razem właſne ſwoie uſpokoienie. Ale bez należytey przewłoki czaſu i bez porządku nie mógłby trafić do celu. — Gdy zaś czas pozyſka i zaſłoniony będzie od naciſku Proceſſów: zrobi we wſzyſtkim porządek; i powolnie zdoła dobrać przyzwoitych śrzodków zaſpokoienia każdego w iego należytości. —

Chce razem niżey podpiſany oſtrzeżone mieć warunki; i tym ſię dobrowolnie poddaie: któreby na ſtronę Wierzycielów ſłuſzną i doſtateczną oſtróżność zapewniły, i zoſtawiły im wolność użycia śrzodków prawnych i ſądowych, ieżeliby należytego dla ſiebie beśpieczeńſtwa okazanego nie mieli. —

W tym celu, ſkłada przy tym Memoryale Proiekt Rezolucyi, czyli *Sancitum*, o iakie ma honor upraſzać NAYIAŚNIEYSZEY KONFEDERACYI GENERALNEY złączonych wolnych Obydwóch Narodów. —

w Grodnie dnia 16. Kwietnia 1793. Roku.

Podpiſano PROT POTOCKI.

Na który to Memoryał wypadła Rezolucya ſtoſowna do podanego Proiektu, z odmianami przez wyznaczoną na to Deputacyą uczynionemi, iak naſtępuie.

KONFEDE-

KONFEDERACYA GENERALNA

OBOYGA NARODÓW.

Odpowiadaiąc na Memoryał Wielmożnego Prota Potockiego Woiewody Kijowskiego, dnia 16. Kwietnia podany, w którym tenże W. Potocki przytacza skład ogólny intereſſów ſwoich Bankowych i Kredytowych, oraz Handlowych, przez trzy oddzielne Kantory ſprawowanych, to ieſt przez Warſzawſki, Machnowiecki i Cherſońſki; tudzież ſytuacyą maiątku ſwoiego w wielorakim rodzaiu, i w różnych Prowincyach rozdzielonego, nadmieniaiąc, oświadcza; iż lubo w tym czaſie z różnych przyczyn przerwana ieſt iego punktualność; wſzelako z tegoż Maiątku ſwoiego, czyli z waloru iego, Wierzycielom ſwoim ſatysfakcyą w należytości ich Długów, gotów ieſt czynić. I w tym celu przekłada zamiary ſwoie ku zabeśpieczeniu, przybliżeniu i ułatwieniu tymże Wierzycielom ſatysfakcyi: żądaiąc dozwolenia pewnego czaſu, w którymby ogół Maiątku onegoż od Proceſſów zoſtał zabeśpieczonym; a przeto Maiątek ocalony od uſzczerbków, iakimby podlegać muſiał, gdyby dorywczym Tradycyom wyſtawiony zoſtał. Oraz, ochraniaiąc tychże Wierzycielów od zakłóceń, koſztów i wypadków prawnych każdemu niedogodnych; przedſiębierze dogodnieyſzą zbliżyć tymże Kredytorom ſwoim ſatysfakcyą, przez dobrowolne wzaiemne układy. —

B.

Konfederacya Generalna, upatruiąc pewnieyſze ubeśpieczenie Funduſzu dla Kredytorów, gdy ten w ogóle całym dla nich ochronionym zoſtanie. Niemniey, widząc i ztąd oſobną dla nich, iako i dla ich Dłużnika korzyść, ieżeliby od koſztów i zakłóceń prawnych ochronieni bydź mogli, i z dogodnością ſwoią należytość każdemu z nich winną, przez dobrowolne wzaiemne układy, odzyſkali. — Wſtrzymuie i zawieſza wſzelkie Proceſſa prawne o długi przeciwko W. Potockiemu, chociażby iuż Wyrokami Sądowemi zaięte były. Lecz razem dla wyświecenia Funduſzu; na którym zaſadza ſię beśpieczeńſtwo Wierzycielów, a to onym okazane i dowiedzione bydź powinno: wyznacza Kommiſſyą, do wyiaśnienia i uſtanowienia Bilanſu ogólnéy Fortuny *active* i *passive* tegoż W. Potockiego, aby Wierzyciele iego o beśpieczeńſtwie ſwoim, Wiarą Publiczną upewnieni bydź mogli, lub o niebeśpieczeńſtwie oſtrzeżeni, gotowy w téy ſaméy Kommiſſyi, do przyśpieſzenia onym ſatysfakcyi, Sąd udzielny oznaczony mieli. Do któréy mianuie Oſoby naſtępuiace: WW. i UUr. Fryderyka Moſzyńſkiego Sekretarza W. W. X. Litt: Woyciecha Swiętoſławſkiego Chorążego Krzemienieckiego, Marcina Szawłoſkiego Chorążego Trębowelſkiego, Ignacego Moſzczeńſkiego Podczaſzego Bracławſkiego, Michała Sobańſkiego Podſtolego Winnickiego, Jana Lipſkiego Generała, Antoniego Raczyńſkiego Generała Majora W. Kor: Michała Straſza Podſędka Ziemſkiego Radomſkiego, Rudnickiego Piſarza Ziemſkiego Stężyckiego, Jana Grabowſkiego Woyſkiego Ciechanowſkiego, Jozefa Morawſkiego Piſarza Ziemſkiego Latyczowſkiego, Andrzeia Janczyńſkiego Łowczego Zwinogrodzkiego. — Którzy to

na dzień dwudziesty piąty Miesiąca Października, Roku bieżącego, do Miasteczka Łysobyki ziechawszy, nayprzód przed Prezyduiącym, a Prezyduiący przed następnym Przysięgę wykonaią, na Rotę: „ Ja N. Przysięgam Panu BOGU, „ w Tróycy S. Jedynemu, iako w rozpoznaniu i wyiaśnie- „ niu Bilansu *Status activi* i *passivi*, wszystko według „ BOGA i Sumienia czynić będę; nic na szkodę Wierzy- „ cielów, ani też na szkodę Dłużnika ich nic udziałam, „ ani żadnym datkiem, obietnicą, przyiaźnią lub nieprzy- „ iaźnią nie uwiodę się, lecz podług BOGA, sumienia „ i sprawiedliwości zachowam się &c. „ Po wykonaney Przysiędze WW. i UUr. Kommissarze w komplecie przynaymniey Osób pięciu, W. Prota Potockiego W. K. do złożenia całego Bilansu stanu Fortuny ogólnéy *active* i *passive*, oraz Ksiąg i Papierów takowy Bilans obiaśniaiących, i rzetelność Funduszów dowodzących, pod obowiązkiem Przysięgi, na rzetelność komportacyi wykonać się maiącéy, zobowiążą. Do któréy, ieżeli potrzeba zdawać się będzie, na rzetelność Ksiąg, Regestrów, tudzież Rachunków, Subalternów Administracyą Bankową i Handlową od W. Potockiego powierzoną maiących, tudzież Rządców Dóbr, znaglą. — Ciż Kommissarze Bilans takowy z dowodami roztrząsną, skonfrontuią, i szacunek Dóbr, oraz Fundusze w walorze swoim rozpoznaią. — Mieć będą wolność, gdy zechcą, tak Kredytorowie iako i Debitorowie do Massy W. Potockiego, na terminie takowey Kommissyi oznaczonym, ku weryfikacyi Kredytu i Debitów, z prawami swoiemi, dowodami, i odwodami pretensyi stawić się i onę okazać. — Rzeczonéy zaś Kommissyi od daty iéy zaczęcia, to iest od dnia dwudziestego

piątego Października, do roztrząśnienia, rozpoznania i ustanowienia *Status activi* i *passivi*, nie więcéy, iak naydłużéy trzy Miesiące zamierza się. W przeciągu których, ieżeli prędzéy bydź nie może, wszelkie okoliczności Bilansu tego dotykaiące, ukończone bez przerwy i zwłoki, i rozwiązane ostatecznie bydź powinny. —

Jeżeli W. Potocki W. K. przez złożony Bilans Fortuny swoiéy, pewne i dostateczne Fundusze, długom Wierzycielów swoich odpowiadaiące, przed Kommissyą teraz oznaczoną złoży, okaże i dowiedzie; i po ich roztrząśnieniu przez Kommissarzów, takowe rzeczywistemi bydź pokażą się; tedy Kommissya ta, Bilans przez siebie roztrząśniony a od W. Potockiego podany, zaświadczy i podpisze; i wszystkim Kredytorom do wiadomości publicznéy poda; W. Potockiego w Possessyi Dóbr zostawi i ubeśpieczy; sprawowania wszelkich negocyacyi, układów z Kredytorami, rozrządzenia w tym celu Funduszami, iedynie na zaspokoienie Długów onemu dozwoli; i czas takowego z Kredytorami układu, do lat trzech od dnia dzisieyszego zaczynaiąc, z zawieszeniem Processów o długi; zwolnością dochodzenia kredytów, iedynie także na Fundusz i opłacenie dłużnikom swoim (czego Sąd każdy zapłacenie nakazuiący, pod odpowiedzią dostrzegać powinien będzie,) pozwoli. — W przeciągu atoli dozwolonego trzechletniego czasu W. Prot Potocki W. K. Prowizye od summ Kapitalnych, w walorze swoim przed Kommissyą dowiedzionych, i w Tabelli długów realnych zamieszczonych: po pięć od sta *decursivè* opłacać punktualnie obowiązany zostanie. Z tym dla każdego Kredytora warunkiem: iż

gdyby któremukolwiek Kredytorowi prowizya należąca, na terminie wypłaconą nie była; tedy o ſummę Kapitalną czynić, i iey zapłacenie w Sądzie przyzwoitym zyſkiwać; mocen będzie. Z pod zawieſzenia takowego, i oraz z pod rozpoznania tey Kommiſſyi, Konfederacya Generalna Oboyga Narodów, wyłączone mieć chce ſprawy, do gatunku uſtanowienia Maſſy długów, i układu Bilanſu nie należące, Ziemſkie, Graniczne, rozpoznanie Tranzakcyi w ſobie zawieraiące i dawniey w Juryzdykcyach Kraiowych lub Kompromiſſach rozpoczęte; które, nie przecinaiąc zwyczaynego biegu ſprawiedliwości, w Juryzdykcyach przyzwoitych, albo w Sądzie Polubowym, na to zapiſanym, ukończone bydź maią.

Gdyby zaś W. Potocki W. K. na dzień oznaczony Kommiſſyi, albo Bilanſu gotowego ſtanu Fortuny *activè* i *paſſivè*, ze wſzyſtkiemi dowodami i probacyami nie podał, lub takowy Bilans podany nierealny w roztrząśnieniu i funduſz niedoſtarczaiący lub nie pewny okazał ſię; na ten czas, oznaczeni Kommiſſarze cały maiątek tegoż W. Potockiego pod konkurs kredytorów podadzą. Też Fortunę w adminiſtracyą wſkażą, iey ſpoſób niezawodny i beśpieczny dla Wierzycielów obmyślą i urządzą, i do wymierzenia ſatysfakcyi ſpoſobem konkurſowym przyſtąpią. W podzieleniu ich funduſzami, i lokowaniu długów, w tych tylko *prioritatem* i *potioritatem* uważać będą, które przez Tranzakcye Urzędowne na Dobrach, przez roboracye lub dawnieyſze oblaty, zwyczaiem Ziemskich Tranzakcyi, były poczynione, lub Prawami Poſſeſſyinemi do Dóbr przywiązane, i w Aktach własnego Powiatu

lub w generalnych zamieſzczone, zważać będą. We wſzelkich zaś ręcznych blankietach, biletach, wexlach, ſkryptach nieroborowanych, i dopiero od dwudzieſtego drugiego Maia Roku przeſzłego, od czaſu wſtąpienia Woyſk zagranicznych do kraiu, oblatowanych, równie iak w innych wſzelkich nie oblatowanych, proporcyą ſpoſobem *juris falcidiæ* zważać będą i ſatysfakcyą dla kredytorów przeznaczą. — Wſzelkie alienacye od daty pierwſzego pozwu, o niezapłacenie na terminie, w tym czaſie upadaiącego już kredytu, bądź Dóbr, bądź Summ iakichkolwiek uczynione, nieinaczey za ſtałe i legalne poczytane będą, tylko z warunkiem, aby ku uſzkodzeniu i uſzczerbkowi maſſy niezmierzały. A Wierzyciele zaſpokoieni całkowicie przez takową Alienacyą, czyli to komu innemu w celu zaſpokoienia długow, czyli im ſamym uczynioną, bądź to Dóbr, bądź Summ w ſatysfakcyi należytości ſwoiey wziętych; aby taką porcyą waloru do maſſy maiątku na rzecz Wſpół-Wierzycielôw oczekuiących ieſzcze ſatysfakcyi zabeśpieczyli, lub w maſſie zoſtawioną okazali, iakąby według Prawa *falcidiæ* proporcyonalnie z innemi, równe i równie realne czyſte Prawa maiącemi, tracić mieli. Albo, gdyby W. Potocki Sądownie dowiódł, że zupełny walor takowych alienacyi, przez ſiebie w tymże przeciągu czaſu uczynionych, obrócił na powiękſzenie maiątku ſwoiego. — Tranzakcye zaś i nabycia oczywiſty pożytek i pomnożenie funduſzu okazuiące, w ſwey mocy zachowuiąc, gdyby komu opłata iaka z mocy tych Tranzakcyi należała, z innych funduſzow ſpoſoby uiſzczenia obmyślą i oznaczą, i te na rzecz kredytorów przyznaią.

Po wyżey wymienieni Kommiſſarze dzieło to całkowite, według Boga, ſumnienia i ſprawiedliwości, władzą naywyżſzą rozważą i ukończą, — która to Kommisſya nie ma ſię ściągać do Dóbr Litewſkich exekucyi. — Działo ſię w Grodnie na Seſſyi Konfederacyi Generalney, dnia trzynaſtego Maia, Tyſiąc ſiedmſet dziewięćdzieſiąt trzeciego Roku.

Podpiſano

Antoni Puławski, M. K. G. K. *Zaſtępca.*

Jozef Zabiełło, Łowczy W. Lit. M. K. G. W. X. Lit. *Zaſtępca.*

Zabeśpieczenie wſpólne tak W. Prota Potockiego Woiewody Kijowſkiego, iako i Wierzycielów Jego. —